

Patkó Károly (1895-1941)

Felsőbányai részlet, 1925

Olaj, vászon, 80,5x80,5 cm
Jelezve jobbra lent: Patkó 1925

Kikiáltási ár: 10 000 000 Ft / 40 650 EUR

Patkó Károly: Gyümölcsös, 1925
(Elpusztult)

Patkó Károly: Almaszedés, 1928
(Lappang)

Felsőbányai művészkolónia

“Felsőbánya páratlan természeti szépsége, a kisváros különleges bája vonzotta oda a felfedezőket, a telep művészeit.” (Murádin, 1998. 76.). Patkó Károly már 1924-es nagybányai tartózkodása idején többször megfordult a festői bányavároskában. “Amnyira tetszett neki a hely - olvashatjuk a művésztelepről írt, összefoglaló tanulmányban -, hogy meggyőzte budapesti társait egy kalandos és távolinak tűnő expedíció megszervezésére.” (Murádin, 1998. 89.). Az összetoborzott kis kolónia tagjai 1925. május 15.-től október 10-ig tartózkodtak Felsőbányán. Aba-Novák és felesége, Kató mellett, zugligeti körükből itt találjuk Kelemen Emilt, Fonó Lajost és Bánk Ernőt, de rövid ideig velük dolgozott a nagyváradi Fleischer Miklós és a fiatal Borghida Pál is.

Festői motívumok

A művésztelepen készült, illetve Felsőbányához köthető - több esetben már a következő esztendőkből kidolgozott - festmények egy jellegzetes csoportját alkotják a nagyszabású aktkompozíciók (*Fürdőzők*, 1926, *Danaé*, 1927) és szüretjelenetek (*Szüreti pihenő*, 1925, *Aktok szabadban*, 1926). Ezek még szorosan kapcsolódnak a korábbi időszakban készült, hasonló tárgyú képekhez, bár néhány esetben Patkó felsőbányai ihletésű tájháttérrel aktualizálta a kompozíciót (*Fürdőző nők*, 1926). Önálló tájfestményein Felsőbánya távolról felvett látképe (*Felsőbányai táj II.*, 1925), emblematikus épületei - a katolikus templom, két égbe szökő tornyával (*Felsőbányai táj I.*, 1925) - éppúgy megjelennek, mint a kisváros környékének kevésbé ismert részletei. A sebes folyású Zazar partja, a Bányahegy és a Hegyeshegy oldalának vadregényes erdői, ligetei, gyümölcsösei kínálkoztak témaként, valószínűleg egy kisebb kirándulás emlékét idézi a *Felsőbányai részlet* (1925) is.

Plasztikus formák és szivárványos színek

Patkó festészetében a Felsőbányán eltöltött hónapok alapvető változásokat hoztak. Az évtized elején készült redukált színvilágú, sötét tónusú arcképein, bibliai kompozícióin az erőteljes fény-árnyék hatások még elsősorban a testek plasztikus tömegét hangsúlyozták. Felsőbánya atmoszférája, átható napsütése hatására a fény szerepe megváltozik képein. “Valóságos fényként egyre jobban átjárja, fellazítja a testeket, a felületek kivilágosodnak és kiszínesednek. Az ecsetkezelés oldottabb lesz, a formák egyszerűbbé válnak. A korábban szinte monokróm tónusfestésben fokozatosan megjelennek a valóörök. A képeken a korábbi földszíneket és fémes hideg színeket meleg pirosak és zöldek váltják fel, a barnás felületeket komplementer kontrasztok reflexei élénkítik.” (Zwickl, 1993. 207.). A *Felsőbányai részlet* (1925) ennek az átmeneti periódusnak egy jellemző darabja. Az előző időszak meghatározó stílusjegyei, a kiegyensúlyozott, szerkesztett kompozíció és plasztikusan kezelt, szobrászi formák mellett képünk valódi főszereplőivé a szivárványos színekben játszó, vibráló reflexek váltak.

Vázlatok, analógiák

A *Felsőbányai részlet* (1925) csupán egyes részleteiben eltérő, kisebb méretű változata néhány esztendővel ezelőtt bukkant fel a műkereskedelemben (Blitz Galéria 8. aukciója, 1996. december, 120. tétel). Közvetlen analógiaként említhetjük Patkó hasonló felfogású, felsőbányai kertrészletet ábrázoló képét. Az elpusztult, csak archív fotóról ismert festmény egykor a Fővárosi Képtár gyűjteményének darabja volt. Távlabbi kompozicionális párhuzamként kínálkozik a lappangó *Almaszedés* (1928), mely egyben a Felsőbányán meginduló, és a Somogy megyei Igalon, illetve Törökkoppányban kiteljesedő atmoszférikus fényfestészet reprezentatív alkotása is.

(ts)

